

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA KƏND TƏSƏRRÜFATI MƏHSULLARININ İSTEHSALI VƏ İXRACININ MAKROİQTİSADI ŞƏRAİTİ

S.V. SALAHOV, H.A XƏLİLOV, R.Z. HÜSEYN, N.Ə.ŞALBUZOV

Məqalədə Azərbaycan Respublikasında makroiqtisadi vəziyyətin ümumi təhlili aparılır. Ölkədə yarıdılmış makroiqtisadi sabilliyin aqrar istehsalının, habelə kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının ixracına təsirinə baxılır. Aqrar sahədə istehsalın və ixracın daha da genişləndirilməsi məqsədilə işgüzar mühitin yaxşılaşdırılması məsələləri araşdırılır.

Açar sözlər: makroiqtisadi şərait, makroiqtisadi göstəricilər, kənd təsərrüfatı istehsalı, ixrac, işgüzar mühit, birbaşa xarici investisiyalar

Müasir şəraitdə Azərbaycan iqtisadiyyatı dinamik inkişaf edir. Ölkədə iqtisadi islahatların dərinləşdirilməsi, iri neft-qaz layihələrinin reallaşdırılması və eyni zamanda əlverişli makroiqtisadi şəraitin yaradılması iqtisadiyyatın həcmnin sürətli genişləndirilməsinə yol açmışdır. 2004-2013-cü illərdə ÜDM-in fiziki həcmi 2.9 dəfədən çox artmışdır. (4, s. 44-45) Neft qaz hasilatının həcmnin sabilləşməsi ilə əlaqədar 2011-2012-ci illərdə ÜDM-in real həcmnin artım templərində yavaşlama baş vermişdir. Bununla yanaşı, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoru dinamik sürətdə artır. Qeyri-neft ÜDM-nin real artımı 2011-cü ildə 9.4% , 2012-ci ildə 9.6%, 2013-cü ildə 9.9% təşkil etmişdir.

1-ci cədvəlin məlumatlarından da göründüyü kimi qeyd edilən dövrdə cari qiymətlərlə ÜDM-in adambaşına məbləği 6 dəfədən çox artmışdır. Azərbaycan beynəlxalq təsnifatlara uyğun olaraq yuxarı orta gəlirli ölkələr qrupuna daxil olmuşdur. Mərkəzi Bankın rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq 2013-cü ildə adambaşına ÜDM 7912.5 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu, Dünya Bankının orta yuxarı gəlirli ölkələr üçün qəbul etdiyi gəlirlik intervalı daxilindədir.

İqtisadiyyatın ölçülərinin genişlənməsi yeni iş yerlərinin sayının artması ilə müşayiət olunmuşdur. Nəzərdən keçirilən dövrdə məşğul əhəlinin sayı yüksələn templərlə artmışdır. Ölkə əhəlisinin bütövlükdə dinamik artımı şəraitində işsizlik səviyyəsi xeyli azalaraq 2003-2013-cü illərdə 7.3%-dən 5.0%-ə düşmüşdür.

2005-ci ildən başlayaraq ölkədə neft istehsalı və ixracının həcmnin sürətlə artması ilə əlaqədar, cari hesablar balansında böyük həcmli müsbət saldo yaranmışdır. Onun nisbi həcmi son illərdə bir qədər azalma müşahidə edilsə də, hələlik yüksək səviyyədədir.

Tədiyə balansının əhəmiyyətli profisiti və artan valyuta gəlirlərinin bir hissəsinin sosial-iqtisadi inkişaf məqsədləri üçün aktiv istifadə olunması milli valyutanın möhkəmlənməsinə təsir göstərmişdir. Araşdırılan dövrdə manatın ABŞ dollarına və Avroya mübadilə dərəcəsi yüksəlmişdir.

Dövlət büdcəsinin həcmində də sürətli artım baş vermişdir. Eyni zamanda, büdcədə tarazlıq gözlənilmişdir. İllər üzrə dövlət büdcəsinin profisiti və ya defisitinin ÜDM-ə nisbətə səviyyəsi 1%-in altında olmuşdur.

Cədvəl 1. 2004-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikasında əsas makroiqtisadi göstəricilər*

	Göstəricilər	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	ÜDM-in artım tempi(əvvəlki ilə nisbətən %-lə)	110.2	126.4	134.5	125.0	110.8	109.3	105.0	100.1	102.2	105.8
2	Əhəlinin hər nəfərinə düşən ÜDM, cari qiymətlərlə-manat	1023.0	1494.3	2208.2	3296.6	4603.7	4033.2	4753.0	5650.8	5966.1	6207.3
3	Orta illik inflyasiya(əvvəlki ilə nisbətən %-lə)	106.9	109.6	108.3	116.7	120.8	101.5	105.7	107.9	101.1	102.4
4	İşsizlik səviyyəsi(%)	...	7.3	6.6	6.3	5.9	5.7	5.6	5.4	5.2	5.0
5	Cari hesablar balans(ÜDM-ə %-lə)	-21.6	7.8	21.3	31.5	35.4	24.1	29.7	27.3	22.8	17.9
6	Valyuta məzənnəsi(manat/ABŞ dollar)	0.98	0.92	0.87	0.84	0.8	0.8	0.8	0.79	0.78	0.78
7	Dövlət büdcəsinin xərcləri(milyard manat)	1502.1	2140.7	3789.7	6059.5	10762.7	10325.9	11403.0	15700.7	17281.5	19496.3

*Mənbələr: Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin və Mərkəzi Bankın məlumatları

Ayrı-ayrı illərdə dövlət xərclərinin sırayısla artması inflyasiyanın sürətləndirilməsinə təkan vermişdir. Araşdırılan dövrün, son iki ilində inflyasiyanın səviyyəsi aşağı olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında son 10 ildə iqtisadiyyatın həcmnin genişlənməsi, neft-qaz resurslarının satışından əldə olunan valyuta gəlirlərinin cəxəllənməsi və ölkənin strateji ehtiyatlarının artması ilə müşayiət olunmuşdur. Ölkə iqtisadiyyatının xarici təsirlərə qarşı dayanıqlığı və rəqabət gücü yüksəlmişdir. Dünya İqtisadi Forumunun " 2013-2014-cü illər Qlobal Rəqabətlik Hesabatı"na əsasən rəqabət gücünə görə Azərbaycan dünyanın 148 iqtisadiyyatı arasında 39-cu yeri tutmuşdur (5).

Azərbaycan Dövləti tərəfindən qəbul edilmiş "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf konsepsiyasına uyğun olaraq hazırkı mərhələdə qarşıda duran

əsas vəzifə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini sürətləndirmək, neft gəlirlərinin səviyyəsindən asılı olmayaraq qeyri-neft sektorunun yüksək inkişaf tempini gələcək illərdə də qoruyub saxlamaq və onun ixrac imkanlarını genişləndirməkdir (3. s. 5).

Azərbaycanda uzunmüddətli planda vergi yükünün yüngülləşdirilməsi siyasəti həyata keçirilir. Bu istiqamətdə müəssisə və təşkilatların mənfəətindən vergi tutulmasının progressiv sistemindən proporsional sistemə keçilməsi və bu vergi növü üzrə vergi dərəcələrinin tədricən 35%-dən 20%-ə endirilməsi, ƏDV-nin dərəcəsinin 28%-dən 18%-dək azaldılması, bir sıra vergilərin ləğv edilməsi, fiziki şəxslərin gəlirlərindən tutulan vergilərin dərəcələrinin maksimum həddinin 55%-dən 35%-ə endirilməsi təmin edilmişdir.

Dünya Bankının "Doing Business 2014" hesabatında Azərbaycan işgüzar mühitin əlverişliliyinə görə 189 ölkə arasında 70-ci yeri tutmuşdur. Bu hesabat üzrə Azərbaycanın ölkə reytingi 2006-2013-cü illərdə 14 pillə irəliləmişdir. (6)

Hazırda Azərbaycanda işgüzar mühit biznesin başlanılması (ölkə reytingi 10), mülkiyyətin qeydiyyatı (12), investisiyaların qorunması (22) mövqeyləri üzrə əlverişli mövqelərə malikdir.

Ölkədə biznes fəaliyyətinə başlanılmasının asanlaşdırılması sahəsində uğurlu islahatlar həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin "Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin "bir pəncərə" prinsipi üzrə təşkilinin təmin edilməsi tədbirləri haqqında" 2007-ci il 25 oktyabr tarixli Sərəncamına əsasən, 2008-ci ilin 1 yanvar tarixindən Azərbaycanda "bir pəncərə" prinsipi üzrə vahid dövlət qeydiyyatı sisteminin tətbiqinə başlanmışdır. "Bir pəncərə" sisteminin tətbiqindən sonra Azərbaycanda biznesə başlama proseduraları 15-dən 1-ə və bunun üçün sərf olunan vaxt 30 gündən 3 günə endirilmişdir.

2011-ci ildən hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslərin, 2012-ci ildən isə kommersiya sahəsində hüquqi şəxslərin elektron dövlət qeydiyyatının tətbiqinə başlanılmışdır. E-qeydiyyat sisteminin tətbiqi hüquqi şəxsləri dövlət qeydiyyatı ərafəsində yerinə yetirilməli olan 3 məcburi proseduralardan keçmək zərurətini tamamilə aradan qaldırmış və ümumilikdə qeydiyyatın aparılmasına sərf edilən müddəti azaltmışdır. Nəticədə hüquqi şəxslərin biznesə başlama proseduraları əhəmiyyətli dərəcədə sadələşmişdir. 2013-cü ilin nəticələrinə görə E-qeydiyyat sisteminin xüsusi çəkisi ümumi qeydiyyatda 45,2% təşkil etmişdir.

Ölkədə investorların hüquq və mənafeələrinin qorunmasına, mülkiyyətin toxunulmazlığı, yerli və xarici sahibkarlara bərabər şəraitin yaradılmasına "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında", "Xarici investisiyaların qorunması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunları və bir sıra müvafiq normativ sənədlərlə təminat yaradılır.

Biznesin inkişafına xidmət göstərən Ticarət Sənaye Palatası, Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu-AZPROMO, Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Milli Konfederasiyası və müxtəlif konsaltinq şirkətləri fəaliyyət göstərir. Bunlar sahibkarlara işgüzar əlaqələrin yaradılması, sərəgilərin təşkili və sərəgilərdə iştirak, biznes turların təşkili, məhsul ixracının həyata keçirilməsi, müxtəlif yönümlü təlim, məsləhət və informasiya təminatı üzrə xidmətlər göstərirlər.

Göstərilənlər öz növbəsində istehsal sahələrinin, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafına, onun ixrac potensialının yüksəlməsinə zəruri imkanlar açmışdır. Bu imkanların reallaşdırılmasında qeyri-neft iqtisadiyyatının mühüm sahəsi kimi, kənd təsərrüfatının inkişafına davamlı əlverişli mühit yaradılması xüsusi rola malikdir. Bunlara, ilk növbədə aqrar istehsalçıların vergilərdən azad edilməsi və onların kreditlərlə təminat şəraitinin yaxşılaşdırılması aiddir.

Ölkə parlamenti tərəfindən 2001-ci ildə qəbul olunmuş Qanunla kənd təsərrüfatı istehsalçıları torpaq vergisi istisna olunmaqla bütün digər vergiləri ödəməkdən 5 il müddətinə azad edilmişlər. 2003. 2008 və 2013-cü illərdə bu qanunun qüvvədə olması növbəti 5 il müddətlərinə uzadılmışdır (1. s. 211. 327).

Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatlarına görə 2013-cü ilin sonuna kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinə kredit qoyuluşlarının ümumi məbləği 733.3 milyon manat olmuşdur. İqtisadiyyata kredit qoyuluşlarında həmin sahələrin payı 4.8% təşkil etmişdir. 2009-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı və onun məhsullarının emalı sektoruna verilən kreditlərin məbləği 1.9 dəfə artmışdır. Ümumi kredit qoyuluşlarında payı isə 4.8 faiz təşkil etmişdir. (1-ci diaqram)

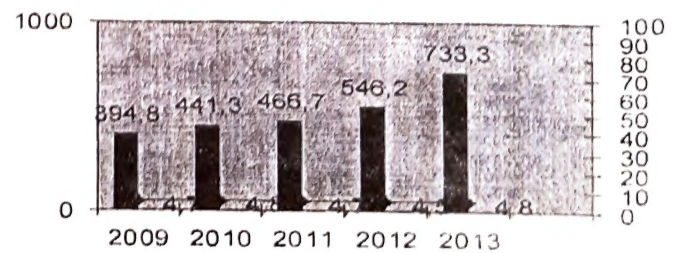

Figure 1 Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatına kredit qoyuluşlarının məbləği (sol şkalə) və ümumi kredit qoyuluşlarında xüsusi çəkisi (sağ şkalə)

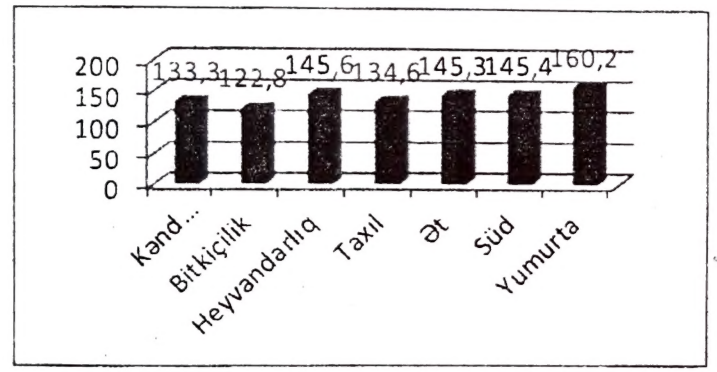
Kənd təsərrüfatı istehsalçılarına və kənd təsərrüfatı xammalından ərsəz məhsulları istehsalçılarına Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu (SKMF-nin məlumatlarına əsasən 2013-cü ildə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı sahəsində 4276 layihənin maliyyələşdirilməsinə 149.5 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı sahəsində 10 layihənin maliyyələşdi-

rilmesine 32.7 milyon manat kredit ayrılmışdır. Maliyyələşdirilən layihələrin 1/10 hissəsindən və ayrılmış kreditlərin 2/3 hissəsindən çoxu bu iki sahənin payına düşmüşdür), Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi vasitəsilə güzəştli kreditlər verilir. Bu qurum eyni zamanda Beynəlxalq təşkilatlarla və maliyyə qurumları ilə bağlanmış sazişlər çərçivəsində güzəştli layihələrin həyata keçirilməsində iştirak edir.

Azərbaycan Respublikasında yaradılan əlverişli makroiqtisadi şərait bütövlükdə kənd təsərrüfatının və sahədə istehsal olunan mühüm məhsul növlərinin dinamik artımına imkan açmışdır. 2005- ci il ilə müqayisədə 2013-cü ildə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının fiziki həcm indeksi 133.3%, o cümlədən bitkiçilik məhsulları üzrə 122.8%, heyvandarlıq məhsulları üzrə 145.6% təşkil etmişdir. Taxıl, ər, süd, yumurta istehsalında da yüksək artım təmin olunmuşdur. (2-ci diaqram)

Əlverişli makroiqtisadi şəraitin yaradılması aqrar istehsalının ümumi həcmi ilə yanaşı, onun məhsullarının ixracının artmasına da müsbət təsir göstərmişdir.

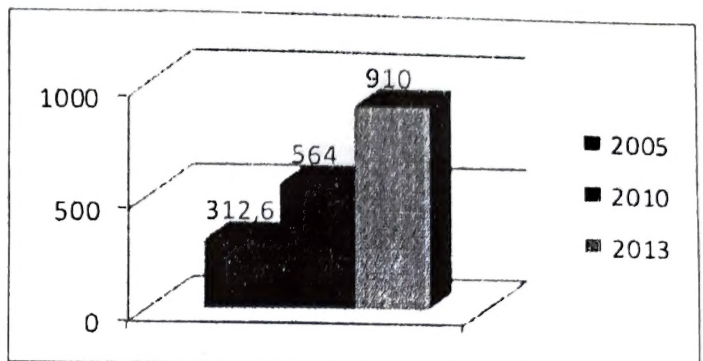

2-ci diaqram 2005-2013-cü illərdə kənd təsərrüfatında istehsalın artımı

3-cü diaqramdan da aydın olduğu kimi, 2005-2013-cü illərdə kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının ixracı dəyər ifadəsində 2.9 dəfədən çox artmışdır. Ümumilikdə müasir mərhələdə ölkəmizdə aqrar sektorun dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasını ardıcıl surətdə genişləndirilməsi prosesi gedir. Təzə halda və ilkin emaldan keçmiş bitkiçilik və heyvandarlıq məhsullarının ixracının dəyər ifadəsində həcmnin kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunda xüsusi çəkisi ardıcıl surətdə yüksəlir.

Azərbaycanın aqrar sfera məhsullarının ixrac coğrafiyası da genişlənir. Hazırda bu sahədə MDB ölkələrinin bazarları ümumən üstün mövqelərini saxlasalar da, digər regionlara, o cümlədən Avropa Birliyinə üzv ölkələrə də ixrac artır.

2013-cü ildə həmin ölkələrin payına meyvə-tərəvəz konservləri və meyvə-tərəvəz şirələrinin ixracının ¼ hissəsindən çoxu düşmüşdür.(2-ci cədvəl)

3-cü diaqram. Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının ixracı (milyon ABŞ dolları)

Cədvəl 2. Avropa İttifaqına üzv dövlətlərə kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının ixracı*

		2007			2013		
		Min ton	Mln ABŞ dolları	Məhsulun ümumi ixracında xüsusi çəkisi, %	Min ton	Mln ABŞ dolları	Məhsulun ümumi ixracında xüsusi çəkisi, %
1.	Təzə meyvələr	4.1	29.6	23.8	3.7	21.7	12.5
2.	Meyvə-tərəvəz konservləri	0.3	1.4	32.6	0.7	3.2	26.7
3.	Meyvə-tərəvəz şirələri	2.1	2.2	9.2	2.2	2.6	26.3

Mənbə: AR DSK

Bununla yanaşı, Azərbaycanın aqrar ixracatında Avropa İttifaqına üzv ölkələrin payı hələlik istənilən səviyyədə deyildir. 2013-cü ildə həmin göstərici 3.0 % təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikasından Avropa İttifaqına üzv dövlətlərə ixracın artması əsasən ənənvi ixrac məhsullarının- təzə meyvələrin, habelə meyvə və tərəvəzin emal məhsullarının (meyvə-tərəvəz konservlərinin, meyvə şirələrinin) satışının genişləndirilməsi imkanlarından səmərəli istifadə ilə bağlıdır. Bu istiqamətdə, müasir texnologiyalar əsasında müəssisələrin yaradılması ilə əlaqədar, müxtəlif çeşiddə emal məhsullarının ixrac potensialı artmaqdadır. Ölkədə ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi siyasətinin reallaşdırılmağa başlanılmasına uyğun olaraq, "yaşıl" emal məhsullarının ixracının daha sürətlə artırılması üçün real imkanlar açılır.

Son dövrdə Azərbaycanda milli valyutanın devolvasiyasının həyata keçirilməsi ilə qeyd edilən istiqamətdə ixracın genişləndirilməsinə əlverişli şərait yaranmışdır. Eyni zamanda ixrac imkanlarının istifadəsi üçün ölkəmizin müvafiq məhsullarının Avropa Birliyi bazarında marketinginin gücləndirilməsi, habelə inteqrasiya əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi əsasında qarşılıqlı ticarət üçün daha əlverişli şəraitin yaradılması məsələlərinin həlli məqsədə uyğundur.

Azərbaycanda aqrar modernləşdirilmə proseslərinin davam etməsi ilə bağlı, qarşıdakı dövrlərdə Avropa İttifaqına üzv dövlətlərdən kənd təsərrüfatı üçün istehsal vasitələrinin (cins heyvanlar və quşlar, mineral gübrələr, kənd təsərrüfatı və qida sənayesi üçün maşın və avadanlıqlar) nisbətən geniş həcməldə idxalının saxlanılması məqsədəuyğun qiymətləndirilir.

Ölkəmizin kənd təsərrüfatında istehsal həcmi daha da artırılması və ixracının genişləndirilməsi makroiqtisadi sabilliyin davam etdirilməsini, işgüzar fəaliyyət üçün mühitin ardıcıl olaraq yaxşılaşdırılmasını tələb edir. Hazırkı şəraitdə Azərbaycanda biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması tikinti, elektrik enerjisinin əldə edilməsi, xarici ticarət sahələrində vəziyyətin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılması tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Həmin mövqelər üzrə Doing Business hesabatının ölkə reytingi göstəriciləri əlverişli sayılır.

Göstərilən istiqamətlərdə vəziyyətin yaxşılaşdırılması məqsədilə zəruri islahatların aparılması gündəmə gətirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında 03 mart 2014 –cü il tarixli Fərmanı ilə hökumətə aidiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə:

- tikintiyə icazələrin verilməsi sahəsində mövcud prosedur və müddətlərin azaldılması;

- elektrik təchizatı şəbəkəsinə qoşulma sahəsində sənədlərin elektron qaydada qəbulunun təşkili, prosedur, müddət və xərclərin azaldılması;

- idxal-ixrac əməliyyatları zamanı tələb olunan sənədlərin, müddət və xərclərin azaldılması üçün qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməsi barədə təkliflərin hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilməsi tapşırılmışdır.

Qeyd edilən Fərmanda eynizamanda işgüzar mühitin digər istiqamətlər üzrə də yaxşılaşdırılmasına, o cümlədən daşınmaz əmlak hüquqlarının dövlət qeydiyyatı sahəsində prosedur, müddət və xərclərin azaldılmasına; kreditlərin verilməsi prosesinə təsir edən təsisatların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə, korporativ idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və investorların maraqlarının qorunmasına yönəldilmiş tədbirlərin də həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan iqtisadiyyatına hər il iri birbaşa həcməldə xarici investisiyaların cəlb olunması və

ölkədən investisiyaların xaricə yönəldilməsi prosesləri həyata keçirilir. Birbaşa investisiyaların axını 2004-2013-cü illərdə cəlb olunma üzrə 2.9-6.3 milyard ABŞ dolları, xaricə yönəldilmə üzrə 2.1-5.2 milyard ABŞ dolları arasında dəyişmişdir. Bununla belə, ölkədə iqtisadiyyatın həcmi yüksək templərlə və ardıcıl olaraq yüksəlməsi ilə əlaqədar, birbaşa xarici investisiyaların ÜDM-də xüsusi çəkisinin getdikcə azalması meyli müşahidə edilir. Bu göstərici 2004-cü ildə cəlb olunma üzrə 54.1%, xaricə yönəldilmə üzrə 27.2 % olduğu halda, 2013-cü ildə müvafiq olaraq 8.5 % və 6.8 %-ə bərabər olmuşdur. (7. s. 21)

Ölkə iqtisadiyyatına xarici investisiyalarda neft sektoruna yatırımlar üstünlük təşkil edir. 2013-cü ildə birbaşa investisiyaların 82.4%-i həmin istiqamətə yönəldilmişdir. İqtisadiyyatın digər sektorları üzrə xarici investisiyaların xüsusi çəkisi nisbətən aşağı olsa da, bu sahədə müsbət dinamika müşahidə edilir. Qeyri-neft sektoruna yönəldilən xarici investisiyaların məbləği 2004-2013-cü illərdə ardıcıl surətdə yüksəlmiş və bu sahədə 10.6 dəfəlik ümumi artım baş vermişdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatının aqrar sektoruna xarici investisiya qoyuluşlarının mütləq və nisbi həcmi yüksək deyildir. Həm də bu istiqamətdə son dövrlərdə azalmalar baş vermişdir. Yalnız 2012-2013-cü illərdə bir qədər artım olmuşdur. Aqrar sektorun ölkə iqtisadiyyatına xarici investisiya qoyuluşlarında payı hələlik yüksək deyildir. Xarici investisiya qoyuluşlarında ərzaq istehsalı sektorunda da aqrar sektora oxşar vəziyyət yaranmışdır. Lakin burada azalma daha sürətlə getmiş və 2011-2013-cü illərdə ərzaq məhsullarının istehsalına xarici investisiyalar ümumiyyətlə yatırılmamışdır.

Bu baxımdan xarici investisiyaların cəlb edilməsinin genişləndirilməsi kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları istehsalının daha da artırılmasının mühüm ehtiyat mənbələrindən biri kimi dəyərləndirilə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. İlham Əliyev və müasir aqrar siyasət Bakı, 2013, 935 s. 2. Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, Bakı şəhəri, 3 mart 2014-cü il. 3. "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası. www.azpresident.az/failes/future_az.pdf. 4. Azərbaycanın statistik göstəriciləri 2014. Bakı 2014, 804 s. 5. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2013 -2014/www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014. 6. Ease of Doing Business in Azerbaijan <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/azerbaijan/>. 7. AMB Statistik Bülleten 2014, №4 SKMF 2013-cü il üçün illik hesabat. http://anfes.gov.az/az/show_page.php?guid=339c5de6-8a55-11e3-86ba-0015177efc42

Макроэкономическая условия производство и экспорта сельскохозяйственных продуктов в Азербайджанской Республике

С. В. Салахов., Г. А. Халилов., Р. З. Гусенин., Н. А. Шалбузов.

В статье проводится общий анализ макроэкономической ситуации в Азербайджанской Республике. Рассматривается влияние создавшейся в стране макроэкономической стабильности на производства и экспорт сельскохозяйственных и продовольственных продуктов. Исследуются вопросы улучшения делового климата в целях дальнейшего расширения производства и экспорта в аграрном секторе экономики.

Ключевые слова: макроэкономическая ситуация, макроэкономические показатели, сельскохозяйственное производство, экспорт, деловой климат, прямые иностранные инвестиции.

**Macroeconomic condition about production and export of
agricultural products in Azerbaijan Republic**

S.V. Salahov., H.A. Khalilov., R.Z. Huseyn., N.A. Shalbuzov

General analyze of macroeconomic circumstance in Azerbaijan Republic is explained in this article. At the same time the effect of microeconomic stability on agrarian production and also export of food and agricultural products is looked through. For expanding the production and export in agrarian field, matters about labor condition are researched.

Key words: macroeconomic condition, macroeconomic indicators, agricultural production, export, labor condition, direct foreign investment.

**Məqalə Avropa Komissiyasının 2014-cü ildə, sifariş
verdiyi layihə əsasında tətbiq edilmişdir**

